

## Nowości wydawnicze sieci Eurydice

Nr 19  
styczeń 2011

# Zjawisko drugoroczności w szkołach w Europie: znaczne różnice między poszczególnymi krajami

Opracowanie „Grade Retention during Compulsory Education in Europe: Regulations and Statistics” „Zjawisko drugoroczności w kształceniu obowiązkowym w Europie: regulacje prawne i statystyki” prezentuje porównanie w jaki sposób rozwiązanie polegające na zatrzymywaniu uczniów na drugi rok szkolny w tej samej klasie jest stosowane w szkołach w Europie. Publikacja przedstawia znaczne zróżnicowanie w stosowaniu tego rozwiązania w poszczególnych krajach; fakt, czy uczeń ma powtórzyć rok zależy głównie od kultury edukacyjnej danego kraju i oceny nauczyciela, a nie od obiektywnych wyników, jakie uzyskał uczeń. Opracowanie

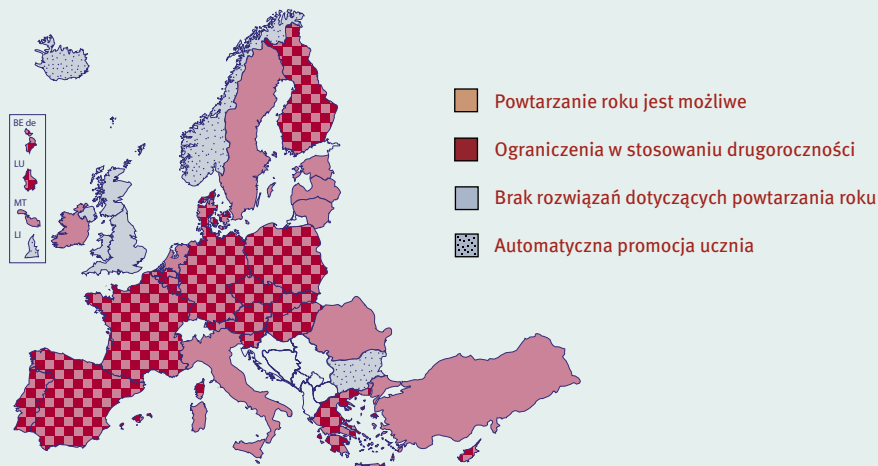
zostało przygotowane dla Komisji Europejskiej przez Sieć Eurydice, która obecnie obejmuje 33 kraje (kraje członkowskie UE, Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria, Chorwacja i Turcja). Podczas prac nad publikacją „Grade Retention” Szwajcaria i Chorwacja nie były jeszcze członkami sieci.

## Znaczne różnice w odsetkach uczniów powtarzających rok

Drugoroczność jest dopuszczana w większości krajów, a regulacje prawne zawierają często bardzo podobne rozwiązania. W wielu krajach ograniczenia w stosowaniu drugoroczności są regulowane prawnie, ale odsetki uczniów, wobec których stosuje się to rozwiązanie, różnią się znacząco w poszczególnych krajach. Dane z badań PISA z 2009 roku pozwalają stwierdzić, że niektóre

kraje, takie jak Słowenia, Zjednoczone Królestwo, Islandia i Finlandia mają bardzo niskie odsetki uczniów powtarzających rok (poniżej 3%); podczas gdy w krajach takich jak np. Belgia (Wspólnota Francuska), Hiszpania, Francja, Luksemburg i Portugalia zjawisko to dotyczy ponad 30% uczniów. W Polsce odsetek ten jest niski i wynosi 5,3% (patrz Rysunek 2).

**RYSUNEK 2:  
PROMOWANIE UCZNIÓW  
W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH  
NA PODSTAWIE REGULACJI  
PRAWNYCH (2009/10)**



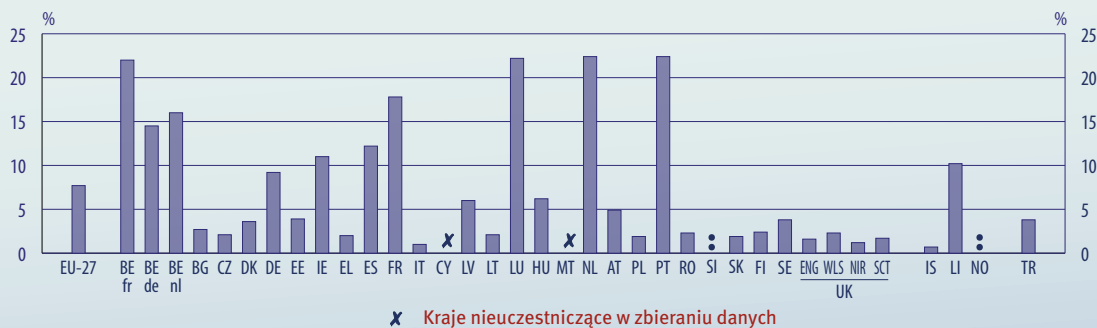
Źródło: Eurydice.

## W krajach, w których zjawisko powtarzanie roku przez uczniów występuje często przekonanie, że jest to rozwiązanie korzystne dla ucznia nadal jest powszechne w środowisku edukacyjnym

Przekonanie o pozytywnym aspekcie drugoroczności wydaje się być głównym powodem częstego stosowania tego rozwiązania w niektórych krajach. Panuje w nich pogląd, że powtarzanie roku przez ucznia jest dla niego korzystne. Mimo że wielokrotnie próbowano to przekonanie podważyć, jest ono w dużej mierze udziałem nauczycieli, środowiska

edukacyjnego oraz rodziców. Publikacja Eurydice pokazuje, że w praktyce nie ma wyraźnego związku pomiędzy zapisami w aktach prawnych a odsetkami uczniów powtarzających rok. W związku z tym rzeczywiste wyzwanie polega raczej na zakwestionowaniu pewnych założeń i przekonań, niż na zmianach w zapisach istniejących już regulacji prawnych.

**RYSUNEK 2: ODSETEK 15-LETNICH UCZNIÓW, KTÓRZY POWTARZALI ROK MINIMUM RAZ NA POZIOMIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ I/LUB GIMNAZJUM, 2009**



x Kraje nieuczestniczące w zbieraniu danych

EU-27	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	
16.0	37.1	26.3	21.5	5.4	4.0	4.4	21.4	5.6	11.9	5.7	35.3	36.5	5.3	x	10.8	3.9	36.1	
HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK -ENG	UK -WLS	UK -NIR	UK -SCT	IS	LI	NO	TR
9.8	x	26.3	9.3	5.3	34.5	4.2	1.5	3.6	2.8	4.5	2.0	2.6	1.6	1.9	0.9	20.2	:	3.8

Źródło: Baza danych PISA 2009, OECD

## Dlaczego i w jakich krajach uczeń powtarza rok

W kilku krajach przyjęto oficjalną zasadę automatycznej promocji ucznia do następnej klasy (Islandia i Norwegia dla całego cyklu kształcenia obowiązkowego oraz Bułgaria i Liechtenstein dla szkoły podstawowej). Podobna zasada obowiązuje w Zjednoczonym Królestwie, w którym nie ma prawnych regulacji dotyczących powtarzania klasy i w związku z tym oczekuje się, że wszystkie dzieci będą promowane wraz z rówieśnikami przez cały cykl nauki.

We wszystkich pozostałych krajach powtarzanie roku jest dopuszczane przez legislację, ale zwykle z szeregiem ograniczeń, takich jak automatyczna promocja dzieci w pierwszych latach nauki w szkole podstawowej i/lub określeniem

ile razy w ciągu cyklu nauki uczeń może zostać zatrzymany na drugi rok w tej samej klasie.

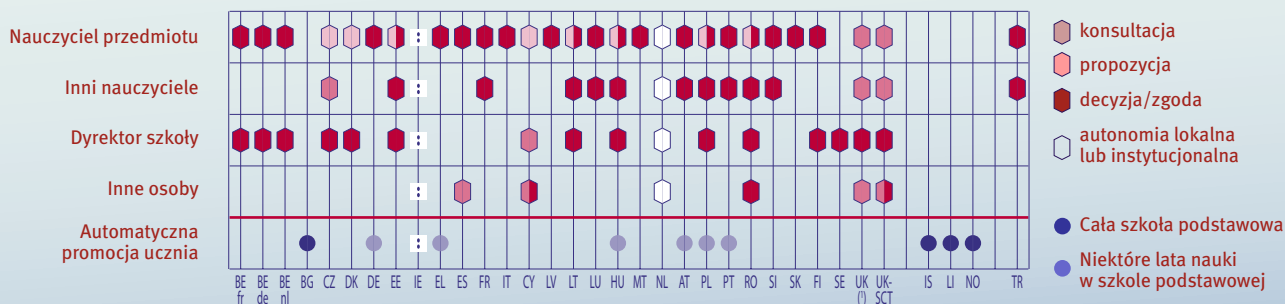
We wszystkich krajach uczniowie, którzy doświadczają trudności w nauce podczas roku szkolnego, otrzymują wsparcie i korzystają z zajęć wyrównawczych. Najczęstszym powodem zatrzymania ucznia na drugi rok w tej samej klasie jest brak wystarczających postępów w nauce zaobserwowany pod koniec roku szkolnego, a decyzja o powtarzaniu roku jest przeważnie oparta na ocenie dokonanej przez nauczyciela, a nie na ocenie przyjmującej za podstawę standaryzowaną skalę postępów w nauce.

## Proces podejmowania decyzji w zakresie powtarzania klasy przez ucznia

W większości krajów szkoła podejmuje decyzję dotyczącą powtarzania roku przez ucznia, niezależnie od tego czy odpowiedzialność za podjęcie decyzji w tym zakresie leży po stronie nauczyciela, grona pedagogicznego danej szkoły czy też dyrektora. Osoby podejmujące decyzję mają możliwość konsultowania się ze specjalistami spoza szkoły, ale ogólnie można stwierdzić, że decyzja jest podejmowana na poziomie szkoły. Jednak w niektórych krajach specjaliści spoza szkoły mogą odegrać ważną rolę. Są to głównie specjaliści w zakresie psychologii i pedagogiki, jak również doradcy szkolni, którzy doradzają lub potwierdzają decyzję podjętą na poziomie szkoły w celu zapewnienia, że w przypadku danego ucznia

powtarzanie roku było jedynym i najlepszym rozwiązaniem. Występują także pewne wyjątki na przykład na Cyprze w szkołach podstawowych ostateczną decyzję podejmuje inspektor współpracujący z daną szkołą, który zatwierdza lub odrzuca zalecenia proponowane przez nauczyciela. W Szkocji w szkołach na poziomie gimnazjum decyzje dotyczące powtarzania roku podejmują wspólnie dyrektor szkoły i przedstawiciele władz lokalnych, natomiast w Irlandii wszystkie decyzje odnoszące się do promowania uczniów do następnej klasy na poziomie gimnazjum są zawsze podejmowane poza szkołą, czyli przez Departament Edukacji i Nauki.

**RYSUNEK 3: ROLA SPECJALISTÓW EDUKACYJNYCH (W SZKOLE I POZA SZKOŁĄ) W PROCESIE PODEJMOWANIA DECYZJI DOTYCZĄCYCH POWTARZANIA KLASY PRZEZ UCZNIA W SZKOLE PODSTAWOWEJ (2009/10)**



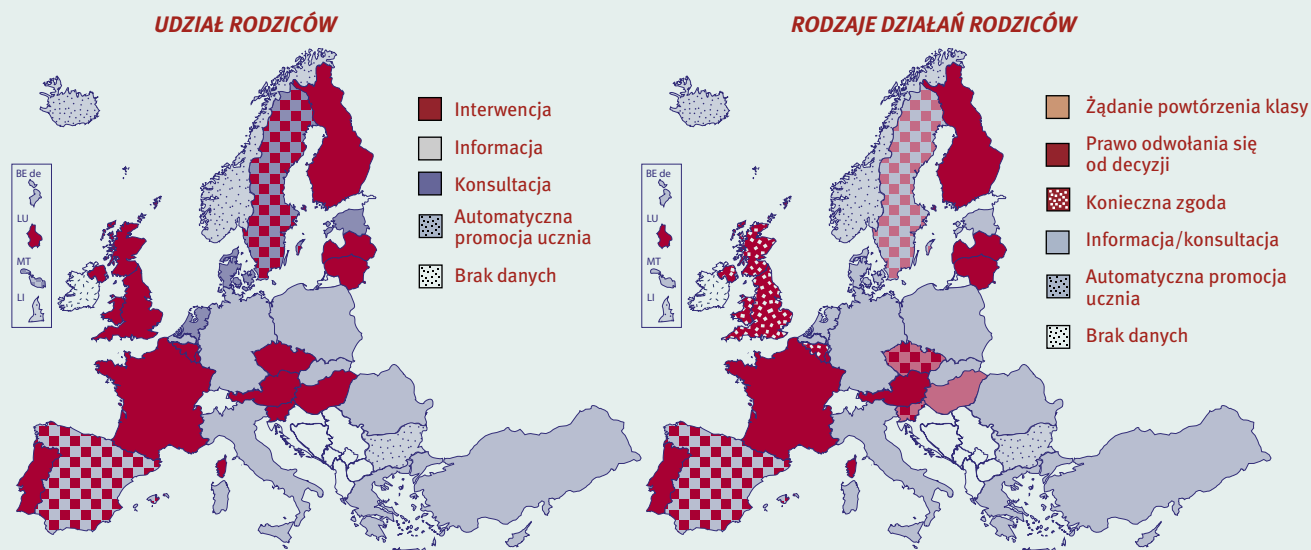
Źródło: Eurydice. UK (1): UK-ENG/WLS/NIR

## Nowości Wydawnicze Sieci Eurydice

Podczas szkolnej kariery dziecka rodzice są zawsze informowani o jego rozwoju i postępach w nauce. Podczas procesu podejmowania decyzji dotyczącej ewentualnego powtarzania klasy przez ucznia jego rodzice są proszeni o opinię w Danii, Estonii, Holandii, Szwecji i na Malcie. W kilkunastu krajach rola rodziców przewidziana w legislacji jest bardziej znacząca – rodzice mogą

apelować o zmianę decyzji (Czechy, Hiszpania, Francja, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Austria, Portugalia, Słowenia, Finlandia) albo muszą wyrazić zgodę na decyzję dotyczącą powtarzania klasy przez ich dziecko (Belgia (Wspólnota Francuska), Słowacja, Zjednoczone Królestwo).

**RYSUNEK 4: UDZIAŁ RODZICÓW W PROCESIE PODEJMOWANIA DECYZJI DOTYCZĄCYCH POWTARZANIA KLASY PRZEZ UCZNIĄ W SZKOLE PODSTAWOWEJ (2009/10)**



Źródło: Eurydice

Polska: Uczeń jest promowany automatycznie do klasy programowo wyższej podczas trzech pierwszych lat nauki w szkole podstawowej. W wyjątkowych przypadkach istnieje możliwość

podjęcia decyzji o powtarzaniu roku przez ucznia po zasięgnięciu opinii rodziców.

*Grade Retention during Compulsory Education in Europe: Regulations and Statistics (Zjawisko drugoroczności w kształceniu obowiązkowym w Europie: regulacje prawne i statystyki)*

Publikacja jest dostępna w wersji elektronicznej w języku angielskim i francuskim:

[http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic\\_studies\\_en.php](http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_studies_en.php)

Wersja drukowana publikacji będzie wkrótce dostępna w języku angielskim i francuskim na zamówienie w:

Krajowe Biuro Eurydice  
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji  
ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa  
Tel. 022 46 31 370, e-mail: eurydice@frse.org.pl

EURYDICE, sieć informacji o edukacji w Europie, istnieje od 1980 roku, a w latach 1995-2000 była częścią programu Socrates. Obecnie znajduje się w strukturze Programu „Uczenie się przez całe życie”. Sieć składa się z biur krajowych utworzonych przez ministerstwa edukacji poszczególnych krajów i z biura europejskiego (EACEA P9) utworzonego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury). EURYDICE, pracując dla twórców polityki edukacyjnej i świata edukacji, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej i wskaźniki dotyczące różnych poziomów edukacji.